

Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.
Серія: Сільськогосподарські науки

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.
Series: Agricultural sciences

ISSN 2519–2698 print

ISSN 2707-5834 online

doi: 10.32718/nvlvet-a10309

<https://nvlvet.com.ua/index.php/agriculture>

UDC 636:636,084.422:636.7/.8

Analysis of feeding of German Shepherd dogs using BARF for the prevention of constipation (in the conditions of the Canine Training Center of the State Border Guard Service of Ukraine in the city of Velyki Mosty, Lviv region)

O. M. Sloboda ✉, I. Ya. Semchuk, A. V. Oleksiuk, I. M. Holovko, D. M. Petruk

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, Lviv, Ukraine

Article info

Received 14.06.2025

Received in revised form

15.07.2025

Accepted 16.07.2025

Sloboda, O. M., Semchuk, I. Ya., Oleksiuk, A. V., Holovko, I. M., & Petruk, D. M. (2025). Analysis of feeding of German Shepherd dogs using BARF for the prevention of constipation (in the conditions of the Canine Training Center of the State Border Guard Service of Ukraine in the city of Velyki Mosty, Lviv region). Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Agricultural sciences, 27(103), 80–87. doi: 10.32718/nvlvet-a10309

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, Pekarska Str., 50, Lviv, 79010, Ukraine. Tel.: +38-067-261-66-87 E-mail: oleh.sloboda@gmail.com

The materials of the publication analyze the effect of feeding German Shepherd dogs using BARF for the prevention of constipation, as well as the health and performance of experimental service dogs in the conditions of the Canine Training Center of the State Border Guard Service of Ukraine, located in the city of Velyki Mosty, Lviv region. The feeding ration of service dogs adopted at the KNC of the State Border Guard Service of Ukraine generally meets the needs of young German Shepherds and provides a sufficient level of energy, proteins, vitamins and minerals for normal growth, development and service loads of dogs. Their live weight increased by 4.1 kg, height at the withers by 3.2 cm. The animals of the experimental group that received the experimental diet increased their live weight by 5.1 kg and their height at the withers by 4.2 cm, which indicates that the proposed feeding of dogs using BARF is a better diet for the health of animals and their productive qualities than that accepted at the Canine Training Center of the State Border Guard Service of Ukraine. BARF (Bones And Raw Food diet or Biologically Appropriate Raw Food diet) is a dog nutrition system based on raw natural products. That is, BARF stands for “biologically appropriate raw food”. That is, it is natural food for dogs and cats that corresponds to their natural way of consumption. BARF diets are based on the recommendations of FEDIAF (European Pet Food) – the European Guide to Animal Nutrition and Responsible Animal Care – the main book of feed ration recipes. All leading companies produce BARF food lines and offer them to pet owners. BARF also does not involve heat treatment of products – all rations consist exclusively of raw, fresh and frozen products. In particular, food does not require further heat treatment – to feed the animal, it is enough to defrost the food package. Heat-treated products lose useful and nutritious elements; At the same time, the body of carnivorous animals (dogs and cats) is not designed to digest heat-treated products, so the level of digestibility of boiled, baked, etc. dishes will be significantly lower. BARF or raw feeding is becoming increasingly popular among dog lovers in Canada and Germany. BARF is a complete product containing raw meat, fresh vegetables, fruits and additives such as oils and herbs.

Keywords: feeding, rations, German Shepherd, constipation, BARF.

Аналіз годівлі собак породи німецька вівчарка з використанням БАРФ для профілактики закрепів (в умовах Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України у м. Великі Мости Львівської області)

О. М. Слобода ✉, І. Я. Семчук, А. В. Олексюк, І. М. Головка, Д. М. Петрук

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

У матеріалах публікації проаналізовано вплив годівлі собак породи німецька вівчарка з використанням BARF для профілактики закретів, а також здоров'я та працездатність піддослідних службових собак в умовах Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України, що у м. Великі Мости Львівської області. Прийнятий у КНЦ ДПСУ раціон годівлі службових собак загалом відповідає потребам молодяку німецьких вівчарок та забезпечує достатній рівень енергії, білків, вітамінів та мінеральних речовин для нормального росту, розвитку та службових навантажень собак. Їхня жива маса збільшилася на 4,1 кг, висота в загривку на 3,2 см. Тварини дослідної групи, які отримували дослідний раціон, збільшили живу масу на 5,1 кг, а висоту в загривку на 4,2 см, що свідчить про те, що запропонована годівля собак з використанням БАФ є кращою годівлею для здоров'я тварин та їх продуктивних якостей, ніж прийнята у Кінологічному навчальному центрі Державної прикордонної служби України. BARF (Bones And Raw Food diet або Biologically Appropriate Raw Food diet) – це система харчування собак, заснована на сирих натуральних продуктах. BARF означає “біологічно відповідну сиру їжу”. Тобто це натуральна їжа для собак та котів, яка відповідає їхньому природному способу споживання. Раціони BARF засновані на рекомендаціях FEDIAF (European Pet Food) – Європейського керівництва з харчування тварин та відповідального поводження з тваринами – основної книги рецептів кормових раціонів. Всі провідні компанії випускають лінійки кормів BARF та пропонують їх власникам домашніх тварин. BARF також не передбачає термічну обробку продуктів – усі раціони складаються виключно із сирих, свіжих та заморожених продуктів. Зокрема, корм не потребує подальшої термічної обробки – щоб нагодувати тварину, достатньо розморозити пакет із кормом. Термооброблені продукти втрачають корисні та поживні елементи; водночас організм м'ясоїдних тварин (собак і кішок) не розрахований на перетравлення термічно оброблених продуктів, тому рівень засвоюваності варених, запечених тощо страв буде істотно нижчим. BARF або сире годування стає все більш популярним серед любителів собак у Канаді та Німеччині. BARF – це повноцінний продукт, що містить сире м'ясо, свіжі овочі, фрукти та добавки, такі як олії та трави. Для того щоб тварини жили здоровим та щасливим життям, ми можемо годувати їх природним та відповідним виду способом. Ми можемо зробити це якнайкраще з BARF. Сире годування – основа раціону собак та кішок. Сире м'ясо BARF із магазинів BARF та постачальників кормів містить необхідні поживні речовини у їхній природній формі, складність якої неможливо відтворити штучно.

Ключові слова: годівля, раціони, німецька вівчарка, закрети, BARF.

Вступ

Собаки (*Canis familiaris*) – найдавніша тварина, приручена людиною (понад 20 тис. років тому). Вона належить до загону хижаків (*Carnifora*), родини собачих (*Canidae*), походить від двох пращурів – шакала (в південних країнах) і вовка (в північних країнах).

На сьогодні існує понад 400 порід собак, які умовно поділяють на службові та декоративні. З давніх часів собака займає особливе місце в житті людини. Вона є відданим другом, захисником і помічником людини у багатьох сферах життя і праці (Tsvihun et al., 2020).

Тому хвороби собак завдають людині не тільки значних економічних, а й відчутних моральних збитків.

В даний час собаководство набуває все більшого значення в різних галузях народного господарства. Щоб тварини могли вести здоровий спосіб життя, ми хочемо годувати їх природним і відповідним для виду способом. Ми можемо зробити це найкраще з BARF. Сире годування є основою раціону для собак. Сире м'ясо та інші інгредієнти BARF містить необхідні їм поживні речовини в їхній натуральній формі, складність якої неможливо відтворити синтетично.

Німецька вівчарка багато років є найпопулярнішою породою в Європі (Said et al., 2020).

Щоб собака була здоровою, її раціон повинен бути регулярним і збалансованим, а їжа має бути насичена необхідними вітамінами та мікроелементами. Раціон німецької вівчарки залежить від віку тварини, пори року, клімату та низки інших факторів. Раціон повинен складатися з різних продуктів, бути смачним для собак та обов'язково включати їжу тваринного походження. Собака привчається до правильної годівлі з першого дня праці з кінологом. Правильна годівля має на увазі не тільки правильне співвідношення та кількість і якість кормів, а й частоту годівлі. (Yevstafieva et al., 2020; Sobol, 2020).

Для того, щоб собака залишався здоровим, йому потрібен постійний догляд: регулярні гігієнічні процедури допомагають запобігти різноманітним захворюванням собак та проблемам, пов'язаним з травленням, шерстю, слухом, нюхом та зором (Semchuk & Naumyk, 2023).

Сьогодні годівля молодих службових собак відіграє важливу роль, особливо в ситуації, коли кінологи потребують професійних навичок роботи з собаками під час ведення бойових дій. Тому збалансована годівля службових собак за всіма показниками поживності сприяє підвищенню ефективності їх службових обов'язків (Pivtorak et al., 2023).

Мета дослідження

Метою наших досліджень було проаналізувати вплив годівлі BARF на стан здоров'я та працездатність службових собак.

Завдання:

- вивчити найбільш поширені проблеми зі здоров'ям у тварин шляхом опитування співробітників КНЦ;
- проаналізувати теоретичну частину, провести огляд літератури за обраною темою;
- вивчити адекватність раціонів годівлі молодяку німецьких вівчарок (контрольна, дослідна групи);
- вивчити динаміку живої маси собак та їх приросту;
- надати висновки та пропозиції для КНЦ на основі проведених досліджень.

Матеріал і методи досліджень

Дослідження проводились у 2024–2025 роках в умовах Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України (в/ч 2418) – державного навчального закладу третього рівня сертифікації, підпорядкованого Державній прикордонній службі України. Центр надає послуги з підготовки, дресиру-

вання та лікування собак та розташований у м. Великі Мости Львівської області.

Для досягнення поставленої мети нами було проведено органолептичний аналіз якості кормів, проаналізовано дати виготовлення та зберігання основних кормів, якими годують собак в умовах Кінологічного навчального центру ДПС України. Проаналізовано господарську діяльність, динаміку живої маси піддослідного молодняку собак. В результаті отриманих даних дано висновки та практичні рекомендації. Практична значущість роботи полягає в тому, що отримані у досліді матеріали мають практичну цінність й можуть дозволити Кінологічному навчальному центру використовувати їх у подальшій роботі зі службовими собаками.

Об'єкт дослідження був чистопорідний племінний молодняк німецьких вівчарок, що міститься в умовах Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України.

Таблиця 1

Схема досліду, n = 10

Періоди	Мінімальна тривалість, діб	Група	Характер годівлі
Підготовчий	10	1 – контрольна	ОР*
		2 – дослідна	ОР*
Основний	30	1 – контрольна	ОР*
		2 – дослідна	ДР*

*Примітка: ОР – основний раціон (сухий корм); ДР – дослідний раціон (BARF)

Як видно з цієї таблиці, підготовчий період досліду собак обох груп тривав 10 днів. У цей період тварини перебували в однакових умовах годування та утримання. В основний період 1 – контрольна група тварин – отримувала до раціону сухий корм Josera – Jose Dog преміум класу, 2 – дослідна група – експериментальний раціон (BARF).

Потреба в кормах визначається, виходячи зі способу утримання, призначення, фізіологічного стану, сезону року та живої маси собак (Bohdanova, 2000; Shuteiko & Krasokha, 2008).

Корми, що зіпсувалися у процесі приготування чи зберігання, тваринам не згодуються. На території навчальної лабораторії є кухня, де відбувається процес приготування кормів для собак. Підлоги та стіни викладені плиткою та легко миються.

У приміщенні, де зберігається продукція, є холодильник і 4 промислові морозильні камери для зберігання риби, фаршу, м'яса та м'ясних субпродуктів, що закупаються на м'ясокомбінатах та бійнях регіону, а також у великих гіпермаркетах міст. Кухня обладнана полицями та шафами для круп та овочів. Існує велика кількість інвентарю (каструлі, полоники, виделки, ложки), який використовується для приготування корму для собак.

У табл. 2 наведено корми та добові норми споживання, що становлять основу раціону службових собак в умовах кінологічного навчального центру.

Предметом дослідження були найпоширеніші захворювання собак, корми та добавки, що використовуються при годівлі собак в умовах Кінологічного навчального центру.

У роботі використані такі методи дослідження:

- зоотехнічний (аналіз годівлі, продуктивності, робочих якостей);
- аналітичне (опитування кінологів, огляд літератури);
- клінічний (аналіз загального стану здоров'я собак).

Для дослідження нами було відібрано 20 голів німецьких вівчарок. Середній вік у групах становив 9 місяців, середня жива маса – 24 кг, висота у загривку – 52 см. Було сформовано дві однотипні групи собак: перша – контрольна та друга – дослідна. У кожній групі було 10 голів. Схема експерименту наведена у табл. 1.

Таблиця 2

Витрата кормів для службових собак (у середньому)

Назва корму	Кількість, г
Тваринного походження:	
м'ясо 2 категорії (яловичина, конина)	415
субпродукти	490
молоко, сироватка	350
жир тваринний	27
жир риба'чий	18
Рослинного походження:	
крупя ячмінна	515
крупя вівсяна	490
пшоно	500
морква, картопля, буряк, зелень	155–258
риба морська	350
Мінеральні добавки:	
кісткове борошно	23
сіль кухонна	27
Вітамінні препарати:	
тетравіт	1 млн на 10 кг ж. маси
катозал	1 млн на 10 кг ж. маси

Як видно з даної таблиці, основу раціону службових собак дослідної групи становлять корми тваринного походження (субпродукти, м'ясо, молоко та молочні продукти, тваринний жир), рослинного походження (вівсянка, ячмінь, просо, овочі), морська риба або морепродукти, мінеральні добавки та вітамінні препарати.

Результати та їх обговорення

Результати опитувань кінологів та частота закрєпів у піддослідних тварин. Ми провели опитування кінологів, за якими закрєплені собаки обох груп, про частоту закрєпів у тварин обох груп у підготовчий та дослідний періоди. Результати наших досліджень показали, що службові собаки Кінологічного навчального центру ПСУ України у Львівській області масово (56,25 % від загальної чисельності) стражда-

ють на закрєпи при годівлі сухими кормами. У тому числі закрєпи виявлено в 47,23 % самців, в 52,79 % самок. Найчастіше закрєпами страждали тварини віком 5–11 місяців. Поширеність закрєпів серед тварин цього віку становила 77,9 %. Не менш висока частота закрєпів спостерігалася серед тварин віком 5–7 років (76,47 %).

Результати наших досліджень для обох дослідних груп наведені у [табл. 3](#).

Таблиця 3

Кількість закрєпів у собак обох груп у дослідний період

Група тварин	Кількість закрєпів в підготовчий період	Кількість закрєпів у підготовчий період, %	Кількість закрєпів в дослідний період	Кількість закрєпів у дослідний період %
1 – контрольна	6	60	7	70
2 – дослідна	7	70	1	10

Як видно з даних [табл. 3](#), у підготовчий період закрєпи спостерігалися у собак, які споживали сухий корм, на 60 % у контрольній групі проти 70 % у дослідній групі. При заміні сухого корму в дослідній групі на корм BARF закрєпи спостерігалися у 70 % собак контрольної групи, тимчасом як у дослідній групі, яка споживала корм BARF, закрєпи спостерігалися лише у 10 % тварин.

Аналіз утримання молодняку піддослідних собак та методики годування. Утримання молодняку в літній період у вигульних майданчиках, а в зимовий період – у закритих приміщеннях (зимовниках).

Двір центру обгороджений парканом висотою 2,5 м. Приміщення для службових собак збудовано з урахуванням забезпечення собак світлом та захисту від холодних північних вітрів.

До раціону харчування собаки слід включати їжу з високим вмістом білків, жирів, вуглеводів ([табл. 4](#)).

Таблиця 4

Добова потреба в енергії, білках, жирах та вуглеводах у службових собак

Маса тіла, кг	Енергія, МДж	Білок, г	Жир, г	Легкозасвоювані вуглеводи, г	Клітковина, г
20	6764	135,2	30,3	141,9	18
25	8038	168,7	37,8	302,5	20
30	9169	180,5	45,4	300,5	24
35	11349	270,7	59,8	483,9	35
40	13327	338,9	75,8	604,9	47
45	14829	405,7	90,4	725,6	54
50	16384	472,5	104,6	846,9	63
55	18259	535,8	124,7	965,9	69

Примітка. Потреба в енергії у самки масою 30 кг становить: у першу половину вагітності – 9160 кДж, у другу – 11963, у перші 2 тижні лактації – 17595, у третьому–п'ятому тижні – 24640 кДж; при масі 40 кг відповідно 11 330; 14820; 21790 та 30515 кДж

При органолептичній оцінці кормів та субпродуктів в умовах Кінологічного центру Державної погранічної служби України, що у м. Великих Мостах, варто зазначити, що всі вони є якісними та придатними до вживання.

Овочі зберігаються у складі, у прохолодному місці з вентиляцією. М'ясна та рибна продукція зберігається в холодильниках та морозильниках. Крупи зберігаються у спеціальних шафах. Потреба в енергії службових собак (на 1 кг маси тіла) подано в [табл. 5](#).

Норми у мінеральних речовинах та вітамінах для молодняку та дорослих собак на 1 кг маси тіла подані в [табл. 6](#).

Починаючи з 180–200 днів, молоді німецькі вівчарки поступово переводилися на раціони харчування дорослих особин згідно з рекомендаціями. В ході експериментальних досліджень ми проаналізували два раціони, які використовувалися для годування молодих німецьких вівчарок: 1 – побутовий (сухий корм) (30 днів), 2 – експериментальний (BARF) (30 днів).

Поживність основних кормів для собак подана в [табл. 7](#).

Таблиця 5

Потреба в енергії молодняку службових собак (на 1 кг маси тіла)

Маса тіла, кг	Енергія, кДж	Маса тіла, кг	Енергія, кДж
3–4	575	15–20	375
4–5	530	20–25	340
5–6	495	25–30	320
6–7	475	30–40	305
7–8	460	40–50	285
8–9	440	50–60	265
9–10	425	60–70	250
10–15	410	>70	235

Таблиця 6

Норми для собак у мінеральних речовинах та вітамінах (на 1 кг маси тіла) *

Мінерали, мг	Молодняк	Дорослі	Вітаміни	Молодняк	Дорослі
Кальцій	528	264	А, МО	200	100
Фосфор	440	220	Д3, МО	20	7
Натрій	120	60	Е, мг	3,0	2
Хлор	440	180	К, мг	0,06	0,03
Калій	440	220	В1, мг	0,04	0,02
Магній	22	11,0	В2, мг	0,09	0,04
Залізо	1,3	1,3	В3, мг	0,2	0,05
Мідь	0,16	0,13	В4, мг	55	33
Кобальт	0,05	0,05	В5, мг	0,4	0,24
Марганець	0,2	0,11	В6, мг	0,05	0,02
Цинк	0,2	0,11	В12, мг	0,7	0,7
Йод	0,06	0,03	Вс, мг	15	8
Фтор	0,16	0,08	Н, мг	0,5	0,5
Кухонна сіль	530	220	С, мг	1,0	1,0

* (Habib et al., 2023)

Таблиця 7

Поживність основних кормів для собак

Корм	Вміст у 100 г продукту, г			Кількість обмінної енергії в 100 г корму, ккал
	протеїну	жиру	вуглеводів	
М'ясо кінське середнє	19,4	5,7	0,6	143
Яловичина пісна	18,9	3,6	–	119
Яловичина середня	18,5	5,2	–	132
Свинина середня	18,1	6,3	–	140
Кролик пісний	19,4	2,9	–	114
Кролик середній	19,4	5,7	–	140
Печінка яловича	16,0	2,9	3,7	114
Печінка бараняча	17,2	2,7	4,1	119
Печінка свиняча	17,3	3,3	3,3	122
Серце яловиче	13,5	2,9	1,4	93
Рубець середній	12,7	4,9	0,4	106
Вуха яловичі	21,9	2,0	1,4	123
Вуха свинячі	18,3	4,5	2,2	133
Вим'я	10,7	11,6	0,4	158
Голова свиняча	12,4	23,7	–	276
Голова яловича	13,8	8,8	0,2	145
Легені	13,1	5,3	1,1	113
Минтай	13,8	2,8	–	88
Ставрида	16,2	5,8	–	130
Щука	14,2	3,0	–	92
Борошно м'ясо-кісткове	36,5	6,4	–	213
Борошно кров'яне	72	0,6	1,1	312
Борошно рибне	43,7	72	–	268
Молоко коров'яче	3,1	3,5	3,3	60
Сир нежирний	14,5	0,45	2,2	78
Горох	14,0	1,6	23,9	116
Овес	7,7	3,5	40,5	233
Висівки пшеничні	9,9	1,3	18,8	132
Картопля	1,9	–	15,7	74

Морква	–	1,1	5,6	21
Жир	–	98	–	887
Дріжджі	38	1,9	19,5	257

(Klever, 2002)

Собаки споживали звичайні сухі корми фірми Josega, зокрема Josi Dog, який належить до преміум-класу. Це досить якісні корми. Ціна 1 кг корму складає 131 грн, упаковка 15 кг коштує 1875 грн. Але в них високий вміст білка, що своєю чергою може призвести до захворювань сечостатевої системи та нирок. Такі корми часто містять барвники та підсолоджувачі, які можуть викликати алергічні реакції та запори у собак. Через використання в таких кормах синтетичних підсилювачів смаку та ароматизаторів наші вихованці їдять такі корми з більшим задоволенням, ніж менш якісні (Serkhovets et al., 2020; Varkholiak et al., 2021).

До раціону BARF другої дослідної групи входили такі корми: яловичина 2 категорії, легені, голови риб, пшенична крупа, овочі: буряк, морква, картопля. Як добавки для збалансування раціону в раціон вводили кухонну сіль, тваринний жир, кісткове борошно. При аналізі раціону варто зазначити, що містить достатню кількість обмінної енергії, білка, жиру, кальцію, фосфору, вітамінів. Аналізований раціон показав, що є дефіцит клітковини.

Добова норма годівлі молодих собак, які споживають експериментальний раціон, становить 1315 г. Раціон годівлі BARF піддослідного молодяку німецької вівчарки наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Раціон годівлі BARF піддослідного молодяку німецької вівчарки

Склад раціону	Кількість корму, г	Міститься в раціоні								
		енергія, кДж	білок, г	жир, г	легкоперетравні вуглеводи, г	клітковина, г	Ca, г	P, г	Віт. А, г	Віт. Д, г
Норма		6250	125	40,5	250	25	173	170	42,5	42
м'ясо яловичини 2 категорії	200	1204	40,2	14	–	–	20	32	15	3,0
субпродукти 1 категорії	300	1155	46	10,5	8,0	–	10	35	9,8	3,3
крупа пшенична	300	301	36	5,7	205	4,4	38	40	3,65	9,9
картопля	50	173	1	0,1	10	1	5	2,6	–	–
морква	100	135	1,4	0,15	7,5	1,1	20	23	5,2	–
буряк столовий	100	201	1,8	–	10,0	0,8	19	13	–	–
риба морожена	150	250	8,5	2,5	5	–	20	37	3,1	1,9
сіль кухонна	18	–	–	–	–	–	–	–	–	–
тваринний жир	13	40,0	0,03	13	–	–	2	1,1	5	20,0
кісткове борошно, г	10	103	0,9	2,2	0,4	–	26	14	–	–
всього міститься в раціоні, г	1315	6362	136,73	48,2	246,0	7,3	140	211,7	41,8	38,1
± до норми	–	+10	+10,07	+7,7	-3,3	-17,7	-0,7	+27,7	-0,75	-3,9

Цей дослідний раціон для службових собак відповідає потребам молодих німецьких вівчарок та забезпечує достатній рівень енергії, білка та вітамінів для нормального росту та розвитку собак (Demchuk et al., 2005; Haiduk, 2017).

В умовах Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України, що у м. Великі Мости, годівля молодих службових собак здійснюється двічі на день: вранці та ввечері, за 1,5–2 години до дресування та через 1–1,5 години після її закінчення. Час годування залежить від порядку дня. Якщо вівчарка працює у першій половині дня, її годують одразу після повернення з тренування, друга годівля – увечері (Schmidt & Koch, 2000).

Варто зазначити, що готову їжу собакам дають лише у свіжому вигляді. Категорично забороняється залишати її до наступної годівлі, особливо влітку. Вона швидко псується, може викликати сильне отруєння або й смерть. Якщо їжа піддається тепловій обробці, її температура має бути близькою до темпе-

ратури тіла собаки. На кухні для приготування їжі встановлено 5 холодильників та 4 морозильники. Собакам видається якісна питна вода. У середньому у спеку молоді собаки можуть випивати близько двох-трьох літрів води на добу, взимку – удвічі менше. (Tsvihun et al., 2020; Sloboda et al., 2023, Shynkar & Mamchenko, 2023).

Динаміка живої маси піддослідних собак. Для коректної оцінки росту та розвитку молодих німецьких вівчарок ми проаналізували їх живу масу та висоту у загривку під час досліджень. Зміну маси та зростання молодих службових собак визначали шляхом зважування та проведення промірів тіла.

Собаки, що перебували на раціоні, прийнятому в НКЦ, добре розвивалися, за час досліджень їхня жива маса збільшилася на 4 кг, а висота в загривку – на 3 см. Тварини з дослідної групи, які отримували експериментальний раціон, збільшили живу масу на 5 кг, а висоту в загривку – на 4 кг (табл. 9).

Таблиця 9

Ріст та розвиток піддослідного молодняку німецької вівчарки, n = 10

Група	Характер годівлі	Жива маса, кг		Зріст в загривку, см	
		на початку досліджу	в кінці досліджу	на початку досліджу	в кінці досліджу
1 – контрольна	ОР – сухий корм	24	28	52,1	54,1
2 – дослідна	ДР (BARF)	24	29	52,5	55,1

Варто зазначити, що тварини дослідної групи, які утримувалися на дослідному раціоні, мали кращі показники росту та розвитку (жива маса – 29 кг та висота в загривку – 55,1 см, що на 1 кг та 1 см більше, ніж в аналогів відповідно).

При загальному клінічному огляді собак контрольної групи вони були активні під час виконання службових обов'язків. Порушень із боку шлунково-кишкового тракту не спостерігалось (Burlaka et al., 2013).

Собаки контрольної групи не дуже активно виявляли свої якості й під час службових обов'язків. У деяких собак у групі спостерігалися проблеми зі шлунково-кишковим трактом, зокрема закрепи та ознаки раннього ожиріння.

Отримані результати досліджень свідчать про те, що собак дослідної групи краще використовувати для виконання службових обов'язків, тому що їх годування збалансоване за енергією, протеїном та вітамінами із натуральних кормів. Тварини клінічно здорові, закрепи та ознак ожиріння не мають.

Добрі результати у дресурі собак можна отримати лише за умов суворого дотримання усіх зоогігієнічних норм годівлі та утримання при доброму клінічному здоров'ї тварини (Muravs'ka, 2022).

За даними спеціальної літератури, закрепи в собак є дуже розповсюдженими захворюваннями, які трапляються найчастіше. В усьому світі закрепи собак мають надзвичайно широке поширення та являють собою серйозну загрозу при годівлі тварин сухими кормами. (Bohdanova, 2000; Stybel et al., 2021; Varkholiak et al., 2021).

Висновки

Результати наших досліджень показали, що службові собаки КНЦ ПС України у Львівській області масово – 56,25 % від загального поголів'я страждають на закрепи при годівлі їх сухими кормами. З них закрепи в псів було виявлено 47,22 %, а в сук 52,78 %. Найбільш масовою групою, яка страждала від закрепів, виявились тварини віком 5–11 місяців.

Екстенсивність закрепів серед тварин цього віку склала 77,8 %. Не менш висока кількість закрепів спостерігалась серед тварин віком 5–7 років (76,47 %).

Вартість сухого корму на 1 гол. у дослідний період склали 244,7 гривень в дослідній групі проти 224,0 грн у контрольній, що повністю компенсується користю для здоров'я собак, тобто відсутністю масових закрепів в собак дослідної групи, або всього 10 %, закрепів в дослідній групі проти 70 % закрепів в контрольній групі, яку годували сухими кормами.

Щоб уникнути виникнення порушень в здоров'ї службових собак, потрібно слідкувати, щоб їхня годівля була доброякісною, з використанням різноструктурних раціонів, зокрема з використанням кормів BARF як способу запобігання закрепів у службових собак Кінологічного навчального центру ПСУ, що в м. Великі Мости.

Пропонований раціон BARF для годування службових собак відповідає потребам молодняку німецьких вівчарок та забезпечує достатній рівень енергії, протеїну та вітамінів для нормального росту, розвитку, та тренінгу собак.

Відомості про конфлікт інтересів

Автори стверджують про відсутність конфлікту інтересів.

References

- Bohdanova, I. B. (2000). Kharchuvannia kishok i sobak. M.: TOV "Hamma Pres 2000" (in Ukrainian).
- Burlaka, V. A., Horalskyi, L. P., & Zasiakin, D. A. (2013). Kinolohiia: utrymannia, hodivlia, dresyruvannia sobak: pidruchnyk. Zhytomyr : ZhNAEU (in Ukrainian).
- Demchuk, M. V., Rudenko, V. P., & Staiennyi, O. V. (2005). Zakhvoriuvannist sobak v umovakh plemynnykh rozplidnykiv. Naukovyi visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii veterynarnoi medytsyny imeni S. Z. Hzhyskoho, 7(3(26)), 28–32 (in Ukrainian).
- Habib, R., Becker, K. S., Liebl, E. (2023). Der Anti-Aging-Code für Ihren Hund: So bleibt Ihr Vierbeiner mit individuellem Ernährungsprogramm und gesunder Lebensweise lange an Ihrer Seite (German Edition). Munchen–GOLDMANN. URL: <https://www.amazon.com/-/he/Rodney-Habib-ebook/dp/B091LDYB2H#>.
- Haiduk, S. V. (2017). Osnovy dresyruvannia, hihiieny ta hodivli sluzhbovykh sobak: navchalnyi posibnyk. Kyiv (in Ukrainian).
- Haiduk, S. V. (2024). Osnovy dresyruvannia, hihiieny ta hodivli sluzhbovykh sobak. Navchalnyi posibnyk. Lviv.:Vydavets FOP Marchenko T. V. URL: https://magnolia.lviv.ua/wp-content/uploads/2024/08/Osnovy-dresyruvannia_Zmist.pdf (in Ukrainian).
- Klever, U. (2002). Mein Hund. Das Standardwerk zur artgerechten Hundehaltung. Gondrom Verlag.
- Muravska, D. (2022). Vplyv zhyttia na pratsezdarnist sluzhbovykh sobak. Naukovi zdobutky u vyrishenni aktualnykh problem vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva : zb. materialiv II Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh ta zdobuvachiv osvity, 17 hrud. 2022 r. Zhytomyr : Poliskyi natsionalnyi universytet, 53–54 (in Ukrainian).

- Pivtorak, Y., Semchuk, I., & Naumyk, O. (2023). Organization of rationed feeding and feeding of dogs. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Agricultural Sciences*, 25(98), 87–91. DOI: 10.32718/nvlvet-a9815.
- Said, W. S., Stybel, V. V., Gutyj, B. V., Pryima, O. B., & Mazur, I. Y. (2020). Protein-synthesizing function and functional state of the liver of dogs at experimental toxocariasis. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences*, 22(98), 132–137. DOI: 10.32718/nvlvet9823.
- Said, W. S., Stybel, V. V., Gutyj, B. V., Pryima, O. B., Sobol, A. G., Leskiv, K. Y., & Dytiuk, M. P. (2020). The state of the immune system of dogs in experimental toxocariasis. *Ukrainian Journal of Veterinary and Agricultural Sciences*, 3(3), 20–24. DOI: 10.32718/ujvas3-3.04.
- Said, W., Stybel, V., Gutyj, B., & Pryima, O. (2020). Antioxidant protection system of dog organism at experimental toxocariasis. *Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, 3, 233–240. DOI: 10.31210/visnyk2020.03.27.
- Schmidt, M., & Koch, W. (2000). *Poradnik podstawowego szkolenia psow*. Warszawa: Wydawnictwo Delta WZ.
- Semchuk, I., & Naumyk, O. (2023). Theoretical aspects of the organization of standard and dietary nutrition for dogs. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Agricultural Sciences*, 25(98), 194–199. DOI: 10.32718/nvlvet-a9831.
- Semchuk, I., Naumyk, O., & Lunyk, Y. (2024). Nutritional aspects of the organization of standard nutrition for dogs. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Agricultural Sciences*, 26(101), 18–24. DOI: 10.32718/nvlvet-a10103.
- Serkhovets, S., Mazur, N., & Dymchuk, A. (2020). Working qualities of search dogs of German and Belgian shepherd breeds. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Agricultural Sciences*, 22(93), 113–118. DOI: 10.32718/nvlvet-a9319.
- Shuteiko, O. O., & Krasokha, Ya. V. (2008). *Osnovy sluzhbovoi kinolohii: navchalnyi posibnyk dlia pidhotovky fakhivtsiv-kinolohiv*. K.: DP “Drukarnia MVS Ukrainy” (in Ukrainian).
- Shynkar, D. V., & Mamchenko, V. Yu. (2023). Vplyv normovanoi hodivli na orhanizm ta zdorovia sobaky. *Tekhnolohiia vyrobnytstva ta pererobky vyrobnytstva tvarynnytstva: istoriia, problemy, perspektyvy: materialy 6 Vseukr. Internet-konf.*, 11-12 trav. 2023 r. Sumy. Sumskyi natsionalnyi ahrarnyi universytet, 51–52 (in Ukrainian).
- Sloboda, O. M., Naumiuk, O. S., Petryshak, R. A., & Semchuk, I. Ia. (2023). *Osoblyvosti hodivli sobak: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Lviv (in Ukrainian).
- Sobol, O. M. (2020). Vykorystannia riznykh typiv hodivli sobak u zviazku z yikh rozmirom ta porodnoiu nalezhnistiu. *Suchasni vyklyky i aktualni problemy nauky, osvity ta vyrobnytstva: mizhhaluzevi dysputy : zb. nauk. pr.: materialy V mizh nar. nauk.-prakt. internet-konf. m. Kyiv, 3 chervnia 2020 r.* Kyiv, 301–306 (in Ukrainian).
- Stybel, V. V., Gutyj, B. V., Said, W. S., Kubiak, K., Janowski, M., Maksymovych, I. A., Guta, Z. A., Martysuk, T. V., & Karpovskiy, V. I. (2021). The effect of fenbendazole and fenbendazole on the antioxidant status of dogs during experimental invasion with the pathogen toxocariasis. *Ukrainian Journal of Veterinary Sciences*, 12(2). URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Veterenarna/article/view/15141>.
- Stybel, V., Gutyj, B., Gufriy, D., Slivinska, L., Kushnir, I., Kushnir, V., Pryima, O., Said, W., & Guta, Z. (2021). The effect of fenbendazole and fenbendazole on the morphological parameters of the blood of dogs, with experimental infestation with the pathogen Toxocariasis. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences*, 23(104), 148–155. DOI: 10.32718/nvlvet10424.
- Tsvihun, A. T., Buchkovska, V. I., & Yevstafieva, Yu. M. (2020). Do istorii kinolohii. *Naukovi dopovidi NUBiP Ukrainy*, 2(84). URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1021891.pdf> (in Ukrainian).
- Varkholiak, I. S., Gutyj, B. V., Gufriy, D. F., Sachuk, R. M., Mylostyvyi, R. V., Radzykhovskiy, M. L., Sedilo, H. M., & Izboldina, O. O. (2021). The effect of the drug “Bendamine” on the clinical and morphological parameters of dogs in heart failure. *Ukrainian Journal of Veterinary and Agricultural Sciences*, 4(3), 76–83. DOI: 10.32718/ujvas4-3.13.
- Yevstafieva, Yu. M., & Buchkovska, V. I. (2020). Teoretychni aspekty orhanizatsii hodivli sluzhbovykh sobak. *Tavriyskiy naukovyi visnyk. Seriya: Silskohospodarski nauky*, 116(1), 148–153 (in Ukrainian).